

המחלוקת במשפט האונס על אימוץ תאוריית ההדחקה הטראומטית

יום עיון של החברה לפסיכיאטריה משפטית בישראל הוקדש לנושא זה

ד"ר צבי קירש 10:48 ,06.10.2015



ד"ר צביקה קירש, יו"ר הוועדה המארגנת של יום העיון (צילום: פרטי)

המחלוקת סביב פסק דין ראשון מסוגו (שזכה להדים רבים בציבור), שניתן במשפט אונס בו אב הורשע במעשי אינוס בבתו כשהייתה צעירה מאד, והיא נזכרה במעשים אלה בעקבות חלום שחלמה בגיל 22, הייתה נושא יום העיון שקיימה החברה לפסיכיאטריה משפטית בישראל.

ההיזכרות במעשי האינוס, גרמו לבת לתגובות פיזיות ונפשיות קשות והיא עברה טיפול פסיכולוגי. 3 שנים לאחר החלום הגישה המתלוננת תלונה במשטרה נגד אביה שהובילה להגשת כתב אישום. בפסק הדין אימץ בית המשפט לערעורים פליליים (בהרכב השופטים עדנה ארבל, סלים ג'ובראן וחנן מלצר) את חוות הדעת של המומחים מטעם התביעה, שקבעו כי עבירות המין שעשה בה אביה בהיותה ילדה ועלו בחלומות ובסיוטים של המתלוננת בהיותה בוגרת, אכן התקיימו אך עברו מנגנון

הדחקה. נדחו הנימוקים מצד ההגנה שטענו כי קודם לחלומות לא זכרה המתלוננת אירועים אלו ולכן מדובר בזיכרון שווא ולא בשכחה עקב הדחקה.

ד"ר צביקה קירש – סגן מנהל בפועל של המרכז הרפואי לבריאות הנפש מעלה הכרמל ויו"ר הוועדה המארגנת של יום העיון, ציטט את הפתיח של השופטת עדנה ארבל לפסק הדין מתוך שירו של יעקב אורלנד: "אני נושא עמי את צער השתיקה, את נוף האלם ששרפנו אז מפחד..." ואמר כי זה מעיד כי גם השופטים הרגישו צורך להדגיש את הפן החווייתי רגשי ולא רק את הפסיקה המשפטית היבשה.

פרופ' אלי זומר – פסיכולוג קליני מאוניברסיטת חיפה ששימש עד מומחה במשפט, קבע שההזכרות של בתו של הנאשם בעקבות חלום היא מקרה של הדחקה, והסיוטים הפוסט טראומטיים שחלמה הם חלק מקריטריונים לאבחנה של הפרעה פוסט טראומטית, שבאה בעקבות מעשי האונס שביצע בה אביה. לדבריו נתק הזיכרון ושכחה של טראומות והתעללות מהילדות, מאפיינים חוויה של נפגעי גילוי עריות.

פרופ' דני קורן – פסיכולוג קליני מאוניברסיטת חיפה, הדגיש לעומת זאת שלא כל שכחה היא בהכרח תוצאה של חוויה טראומטית, אלא יכולה להיות שכחה רגילה.

פרופ' יורם שחר – מומחה למשפט פלילי מהמרכז הבינתחומי הרצליה, ציין שבסופו של יום גם השופטים הם בני אדם, ומעבר לבקיאות בדיני משפט וראיות, החלטותיהם מושפעות גם מאישיותם. לדעתו היה צריך לזכות את הנאשם מחמת הספק מכיוון שמשפטית ראייתית לא הוכחה אשמתו מעל לכל ספק.

ד"ר אורנה אליגון – מרצה בביה"ס למשפט במרכז האקדמי כרמל, הדגישה את ההבדלים בין הדיסציפלינות השונות, בין אקדמאים למטפלים, ובין העדים המומחים בתיק, וחיזדה את המחלוקת שנוצרה בתקשורת ובציבור סביב פסק דין זה. לדבריה, בניגוד לרושם שנוצר בציבור, המחלוקת היא לא על מידת הקבילות של עדויות המתבססות על זיכרונות משוחזרים, אלא על מידת הקבילות של תיאוריית ההדחקה הטרואומטית, כראייה תומכת בהליך בירור האמיתות ההיסטורית של הזיכרון המשוחזר.

בסיום נערך פאנל אותו הנחה ד"ר איגור ברש – סגן מנהל המרכז לבריאות הנפש איתנים, היו"ר הנכנס של החברה לפסיכיאטריה משפטית בישראל.

ד"ר קירש סיכם את יום העיון ואמר, כי ללא ספק קיים פער בין השיח הטיפולי והשיח המדעי-מחקרי בנושא זיכרונות מודחקים. עדיין מוח האדם מהווה תעלומה גדולה עבורנו ורב נסתר על הגלוי.

כתב וערך: פרופ' יוליאן יאנקו